

• Ja till utvecklingsplanen

• Förslag till ändring i E10-sträckning

Information om stadsomvandlingen från din kommun

Riktlinjerna för Kirunas kulturmiljö är klara

Kiruna har en ovanlig och intresseväckande historia, som också är tydligt avläsbar i stadens bebyggelsestruktur och arkitektur. Betydelsen av igenkänning är viktigare än många tror och en kulturmiljös värden tenderar att öka i betydelse vid stora förändringar. Kulturmiljön står för trygghet, variation, kontrast och karaktär och är en viktig identitetsskapande faktor.

– En bevarad kulturmiljö är en viktig kedja till historien. Den vittnar om var vi kommer ifrån och vart vi är på väg, säger Clara Nyström, kommunantikvarie.

Clara Nyström, kommunantikvarie vid Kiruna kommun framför gamla brandstationen, en av de 27 byggnader som beskrivs i kulturmiljöanalysen.

”De val vi gör idag påverkar kulturarvet”

Byggnaderna är de levande historieböcker vi lämnar efter oss till kommande generationer, de vittnar om samhällets framväxt och om vår historia. De är bärare av minnen och känslor.

Därför är det viktigt vad som bevaras och hur, eftersom det gör det möjligt för framtida generationer att göra nya tolkningar av historien.

Kulturmiljöanalysen är klar. I den finns rekommendationer och riktlinjer för hur kulturmiljön i Kiruna kan tillvaratas och bli en resurs, ur många aspekter, i det nya Kiruna. – Rekommendationerna utgår från en byggnads eller miljöns kulturhistoriska värden och kan handla om flytt, rivning och dokumentation, återbruk av delar med mera i nya områden och sammanhang, berättar Clara Nyström, kommunantikvarie vid Kiruna kommun.

Kulturmiljöanalysen är avsedd att vara ett underlag till ett kulturmiljöprogram, som antas politiskt. Syftet är att programmet ska användas i kommunens samhällsplanering och ge riktlinjer vid handläggning av detaljplaner och bygglovsärenden.

– Generellt kan man också säga att det här arbetet varit viktigt eftersom kulturarvet och kulturmiljön tillhör alla: de som uppförde den, de som har brukat den och brukar den idag men även kommande generationer som har rätt till kulturarvet. De val vi gör idag kommer att påverka detta, säger Clara Nyström.

Bakom analysen står Fritids- och kulturförvaltningen samt Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen vid Kiruna kommun. Fokus i analysen har legat på de byggnader och miljöer som först berörs av gruvbrytningen och en uppdelning har gjorts utifrån enskilda byggnader, mindre grupper och större områden.

Enligt det civilrättsliga avtalet som har upprättats mellan Kiruna kommun och LKAB ska 21 byggnader flyttas på LKAB:s bekostnad. I avtalet har dock inte angetts lägen för byggnaderna.

– När jag tänker placering utgår jag från byggnadens eller miljöns utpekade värden och hur de på bästa sätt tas om hand. Detta kan skilja sig åt för olika typer av bebyggelse. Men vid flytt av byggnader till tidigare obebbyggd

plats finns särskilt två saker att ta hänsyn till. Dels att byggnadens värden i så stor utsträckning som möjligt kan behållas och helst växlas upp, dels att byggnaden på ett så bra sätt som möjligt bidrar till den nya miljön. För att ge stadsrum med vidare tidsdjup än enbart nybebyggelse är det viktigt att flera byggnader flyttas till nya centrum.

Clara Nyström, kommunantikvarie vid Kiruna kommun.

Kulturmiljöanalysen har utgått ifrån att fler byggnader än de byggnader som finns med i avtalet kan komma att flyttas. I analysen finns översiktliga rekommendationer om flytt om byggnadens värden är höga. Rekommendationerna tar inte hänsyn till ekonomiska och tekniska faktorer. Inför en eventuell flytt måste varje byggnad utredas separat.

– En enskild fastighetsägare till en byggnad av höga värden bör kunna välja att, i stället för att lösa in sin byggnad och köpa nytt i det nya Kiruna, flytta med sin byggnad. Det kanske inte är så dyrt som man tror. LKAB har i Malmberget gått ut med att fler byggnader ska flyttas, eftersom det finns en ekonomisk bärighet i det samtidigt som kulturhistoriska värden bevaras.

– Det kanske går att söka pengar från fonder för att flytta och därmed bevara vissa byggnader om de är så pass unika att det kan motiveras, säger Clara Nyström.

Hon menar att järnvägsstationen är ett sådant exempel.

– Kanske någon ser dess värden och potential och vill flytta byggnaden och drifta den. Helst som ett hotell men i annat fall kan man tänka sig annan form av boende, och kanske lyfta dess ”kulturhistoriska atmosfär”. Jag tänker att byggnadens värde i så fall även kommer att stiga

Så har analysen genomförts Kirunas kulturarv har värderats och beskrivits med hjälp av en så kallad DIVE-analys, som baseras på fyra grundläggande frågor:

- Vad berättar dagens landskap och miljö om områdets ursprung och utveckling?
- Varför har vissa karaktärsdrag haft speciell samhällsmässig betydelse i förhållande till ortens utveckling?
- Vilka historiska karaktärsdrag har speciellt värde, kan de utvecklas och var går gränserna för vad de tål?
- Hur kan utpekade historiska karaktärsdrag och resurser i området förvaltas och utvecklas?

De fyra stegen är delar i en kunskapskedja med beskrivande (D), tolkande (I), värderande (V) och rekommenderande (E) steg. I ett förberedande steg bestäms mål, program och resurser och i ett sammanfattande steg samlas resultat och slutsatser.

i framtiden, just för att den var så värdefull att den flyttades.

Varför är det viktigt att rekommendationerna i kulturmiljöanalysen följs?

– Rekommendationerna utgår från den specifika byggnadens eller miljöns värden. För att bevara dessa värden så att de inte förstörs är det viktigt att rekommendationerna följs. Alla miljöer och byggnader bär på en berättelse, som går att bevara på olika vis. Men bryts berättelsen eller det ursprungliga sammanhanget kanske byggnaden förlorar en stor del av sitt värde och negligeras till en ”gammal byggnad” när den tidigare hade en viktigare betydelse, säger Clara Nyström. ■

En enskild fastighetsägare till en byggnad av höga värden bör kunna välja att, i stället för att lösa in sin byggnad och köpa nytt i det nya Kiruna, flytta med sin byggnad.

27 enskilda byggnader beskrivs i analysen

1.

Kiruna stadshus, kyrkan med klockstapel, krematoriet, gamla sjukstugan (dagens Tusen Toner), gamla brandstationen, Bolagshotellet, gamla biblioteket, Kyrkoherdebostaden, Östermalmskolan, Odd Fellow-huset, kvarteren Cementgjutaren 1 och 2, Landströmska huset, kvarteren Grundläggaren 1 och 7 (Palladium och centrumhuset), Café Safari, Frälsningsarmén, Wennbergs hörna, kvarteret Grundläggaren 5, Jerusalem, kvarteret Vagntipparen 4, Pekinghuset, Ingenjörsvillan, Arbetarbostaden B5, Länsmansbostaden, järnvägshotellet, järnvägsstationen och Hjalmar Lundbohmgården.

Läs mer om rekommendationerna på:
www.kiruna.se/stadsomvandling

1. **Gamla brandstationen**, en karaktärsbyggnad som skulle klara sig bra som solitär och vid en flytt bidra till att stärka omgivande nytt sammanhang.
2. **Kv. Ortdrivaren**. Byggnaderna bör dokumenteras och kan inspirera till nya karaktärsfulla byggnader.
3. **Silfverbrands affärsbyggnad**, en av Kirunas tidigaste byggnader, stod ursprungligen nere vid Luossajärvi men flyttades till nuvarande plats 1909.
4. **Kv. Cementgjutaren 2**. Byggnaden är ett gott exempel på den enkla bebyggelse som stadskärnan bestod av före saneringsvägen på 1960- och 70-talen. Byggnaden har kvaliteter och värden som gör att bevarande genom flytt bör övervägas.
5. **Stationsområdet med Järnvägsstationen och järnvägshotellet**. Angående hotellet finns beslut om rivning men byggnaden är så unik att en flytt rekommenderas ur kulturhistorisk synpunkt.
6. **Interiör från Hjalmar Lundbohmgården**.
7. **Närbild på fastigheten Jerusalem**. Byggnaden har stora samhällshistoriska och miljöskapande värden och skulle ge karaktär åt nya Kiruna.

Kiruna kommun och LKAB föreslår förändringar av ny E-10 sträckning

”Viktigt med bra friluftsområden”

Trafikverkets föreslagna dragning av E10 hamnar alldeles i närheten av den nya stadskärnan. Förslaget påverkar även Matojärvi och Sandstensbergets friluftsområde negativt. Kiruna kommun föreslår därför tillsammans med LKAB förändringar i sträckningen.

– Vi har yttrat oss i frågan och kommit med en utredning som beskriver våra förslag till förändringar i Trafikverkets föreslagna vägsträckning. Kommunens yttrande och utredning ger alternativ till Trafikverkets förslag. Våra alternativ skapar bättre möjligheter för att den framtida stadskärnan ska kunna utformas attraktivt och att Matojärvi/Sandstensberget som rekreationsområde kan ha en likartad användning även i framtiden, säger **Christer Vinsa**, som är projektchef för stadsomvandlingen vid Kiruna kommun.

Trafikverkets korridor för E10 togs fram innan stadsbyggnadstävlingen hade avgjorts. Vägkorridoren går rakt igenom den nya stadskärnan, inte långt från det nya stadshuset. Med den föreslagna dragningen inom korridoren trycks staden ihop från två olika håll, i väst på grund av deformationerna från grubbrytningen och i öst av vägen som går in i den nya staden och vidare över Matojärvi/Sandstensbergets friluftsområde.

– För att Kiruna kommun ska kunna acceptera

en ny E10 i enlighet med det korridorval som Trafikverket utgått ifrån är det av stor betydelse att Trafikverket tar hänsyn till kommunens och LKAB:s förslag på förändringar.

Därför föreslår de två parterna en profil- och lägesförändring i TGA-området och en profilsänkning vid Sandstensberget, som är en del av Matojärvi friluftsområde.

– Det är viktigt att genomföra det här för att tillgodose stadsutvecklingens och de boendes behov, men också det rörliga friluftslivets möjligheter för utveckling och tillgänglighet.

Rapporten beskriver de positiva effekter som bedöms uppstå om föreslagna förändringar genomförs.

– Det är av stor betydelse att våra synpunkter hanteras positivt för stadens fortsatta framtida utveckling och attraktivitet. Vi anser att det här borde gå att genomföra utan att orsaka några större tidsförskjutningar i anläggandet av den nya E10, säger Christer Vinsa. ■

Förslag till profil- och lägesförändringar

■ **En profilförändring, det vill säga en sänkning av vägen, vid Sandstensbergområdet** leder till att buller och ljus från trafiken och vägens visuella påverkan minskar, barriäreffekten mildras, tillgängligheten för det rörliga friluftslivet förbättras, passager kan bättre anläggas över E10 istället för under samt att vägens lutning förbättras.

En profil- och lägesförändring för TGA-området möjliggör passager över nya E10, vilket gör att vägen inte kommer att upplevas som en barriär till skillnad från passager under en väg. Förslaget medför bättre och ökade förutsättningar för ny stadsutveckling i området. Bullret från trafiken och vägens visuella påverkan på staden minskar.

POLITIKERNA TOG BESLUT OM NYA STADSKÄRNAN

>> I slutet av april beslutade kommunfullmäktige om att anta etapp två i utvecklingsplanen för Kirunas nya stadskärna.

– Vi har lyssnat in Kirunabornas synpunkter och förväntningar på den nya staden och jag bedömer att utvecklingsplanen verkligen möter deras önskemål, säger Kirunas kommunalråd **Kristina Zakrisson**.

Tyngdpunkten i arbetet har nu alltså förskjutits från planering till genomförande. I vissa delområden kommer arbetet direkt att övergå till att upprätta detaljplaner i samarbete med berörda intressenter som bostadsföretag, investerare och byggare. I andra områden krävs att ett programarbete föregår detaljplaneringen för att samordnade helhetslösningar ska kunna garanteras.

Så många som tolv intressenter har anmält intresse för att delta i uppbyggandet av den nya stadskärnan. Ambitionen är att den ska stå klar inom fem år.

– Det är en tuff tidsplan, men det är viktigt att ha höga ambitioner för att nå dit vi vill. Det kommer också att krävas mycket och hårt arbete, säger Kristina Zakrisson.

NYA SMÅHUSTOMTER I TUOLLUVAARA

>> **Kiruna kommun äger** ett markområde i östra Tuolluvaara, som bedöms räckta till 10-15 nya småhustomter. LKAB har vid samråd, vad gäller Vietnammalmen norr om Tuolluvaara, meddelat att det inte ser något hinder mot att det planläggs för småhustomter i området. Miljö- och byggnämnden har nu fått i uppdrag att detaljplanera området för att göra det möjligt att avstycka bostadstomter till tomtkön. Idag står totalt 183 personer i tomtkön.

MARKARBETEN FÖR STADSHUSET PÅBÖRJAS

>> **Arbetet med det nya stadshuset** Kristallen fortsätter. Byggnaden där Metso haft sin verksamhet rivs, upphandlingen av markarbetet kommer att ske under maj-juni. Byggstarten är beräknad till juli.

I april antog kommunfullmäktige detaljplanen för marken.

INFOCENTER HÅLLER ÖPPET I SOMMAR

>> Från slutet av juni till den 8 augusti är Infocenter i Kiruna stadshus bemannat måndag-fredag från klockan 13.00. Tisdag, onsdag, torsdag klockan 14.00 håller vår informatör Moa Isaksson en presentation om stadsomvandlingen. Moa kommer att berätta senaste nytt om det nya Kiruna och alla är varmt välkomna att komma och lyssna på henne och ställa frågor om stadsomvandlingen.